

Голові спеціалізованої вченої ради ДФ 35.051.178
Львівського національного університету імені Івана Франка
доктору педагогічних наук, професору
Квас Олені Валеріївни

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата педагогічних наук, доцента

Перепелюк Інни Романівни

на дисертацію **Вінарчук Наталії Миколаївни**

на тему: «Підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної

діяльності у закладах дошкільної освіти»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії

з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дослідження зумовлена реформуванням національної системи освіти у контексті інтеграції до Європейського простору вищої освіти, а також необхідністю у висококваліфікованих, конкурентноспроможних фахівцях у галузі дошкільної освіти, готових до гуманізації навчання і виховання, особистісно зорієнтованого педагогічного процесу, реалізації інновацій та здоров'язбережувального підходу до освіти, як одного із актуальних у сучасній педагогіці. У цих умовах питання організації системи фахової підготовки майбутніх педагогів до здоров'язбережувальної діяльності набуває особливої актуальності, оскільки здоров'я є тією базою, на основі якої відбувається цілісний розвиток особистості дитини дошкільного віку. Проблеми зі здоров'ям, які виникають у дітей, недостатній рівень знань щодо фізичної, психічної і соціальної сфер здоров'я накладають негативний відбиток на їхнє подальше життя, в тому числі, і на стан репродуктивного здоров'я. Єдиним способом розв'язання цієї проблеми є кардинальна зміна поглядів на причини і наслідки нездоров'я, надання дітям знань щодо сфер здоров'я, формування мотиваційних установ на здоровий спосіб життя починаючи з дошкільного віку.

Посилюється актуальність дослідження зазначеної проблеми й тим, що рівень її теоретичної розробки та практичної апробації є недостатнім в умовах, коли Закон України «Про дошкільну освіту» зазначає, що одним із пріоритетних завдань є збереження та зміцнення здоров'я, психологічний і фізичний розвиток дітей дошкільного віку. Зважаючи на це, сьогодні існує потреба у перегляді змісту професійної підготовки, який би був зорієнтований на розвиток у майбутніх вихователів теоретичних і організаційно-методичних засад продукування здоров'язберігаючого середовища у закладі дошкільної освіти та здійснення здоров'язбережувальної діяльності, що спрямована на формування у

дошкільників здоров'язбережувальної компетенції, на що і спрямована дисертаційна робота Вінарчук Наталії Миколаївни.

Аналіз наукових джерел свідчить про те, що у сучасних наукових дослідженнях не отримало комплексної розробки питання Відсутність належного рівня готовності зумовлює необхідність здійснення наукового пошуку технологій, педагогічних умов, змісту, форм професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.

Важливо зазначити, що наукова праця Вінарчук Н.М. має безпосередній зв'язок з науково-дослідницькими темами роботи: кафедри початкової та дошкільної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка темою «Теоретико-методологічні засади підготовки фахівців дошкільної та початкової освіти в контексті соціальної мобільності» (номер державної реєстрації № 0116U001693), загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка «Науково-педагогічні та організаційно-дидактичні засади формування освітнього простору вищої освіти України: історичні ретроспективи, зарубіжний досвід, інноваційні підходи та технології» (№ держреєстрації 0123U101507 термін виконання 2022 – 2027 рр.).

Тему затверджено й уточнено на засіданні вченої ради Львівського національного університету імені Івана Франка ((протокол №77/11 від 27.11.2019 року, уточнено 33/6 від 29.06.2022)

З огляду на наведені міркування є всі підстави стверджувати про актуальність теми дисертаційного дослідження Вінарчук Наталії Миколаївни, яке відповідає запитам і потребам сучасної педагогічної науки і практики.

Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації.

Аналіз наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації Наталії Миколаївни Вінарчук дозволяє визнати їх достатню обґрунтованість, достовірний характер та наявність належного рівня наукової новизни у предметі та завданнях дослідження. Методологічна основа роботи забезпечила вірний напрямок наукового пошуку, вірогідність та обґрунтованість одержаних дисертанткою результатів і висновків.

Для розв'язання основних задач дисертаційного дослідження автор чітко визначила методичний апарат дослідження, послідовність проведення теоретичного та експериментального пошуку. Структура дисертаційної роботи зумовлена логікою дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені в дисертації, побудовані на чіткій аргументації, містять детальні обґрунтування, базуються на

досвіді закладів освіти в Україні, ґрунтовному вивченні та критичному аналізі досліджень вітчизняних науковців. Дисертанткою опрацьовано достатню кількість наукових джерел (295 найменувань), на підставі розгляду яких сформульовано власне бачення досліджуваної проблеми.

Обґрунтованість наукових положень і висновків роботи забезпечено шляхом ретельного добору взаємопов'язаних методів дослідження: теоретичних (теоретичний аналіз, класифікація, моделювання, порівняльний аналіз, узагальнення, систематизація, конкретизація); емпіричних (анкетування, опитування, педагогічне спостереження, бесіда); статистичних (методи математичної статистики).

Педагогічний експеримент, який реалізовувався в чотири етапи, що були взаємозалежними і підпорядковувалися загальній меті, дозволив забезпечити науково-доказову й об'єктивну перевірку правильності висунутої наукової гіпотези.

Схвальним є те, що рецензована робота містить як теоретичні положення, так і практичні навчально-методичні матеріали для здобувачів спеціальності 012 Дошкільна освіта (спецкурс, індивідуальні завдання для наскрізної педагогічної практики, тренінги, доповнено зміст навчальних модулів освітніх компонентів).

Наукова новизна і достовірність наукових положень дисертації.

Оцінюючи найважливіші результати дослідження Вінарчук Н.М., варто зауважити, що рецензована дисертація відрізняється серед наукових праць з цієї галузі тим, що в ній вперше:

- здійснено теоретичний аналіз проблеми професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти;

- подано авторські означення понять «готовність», «професійна підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО»;

- схарактеризовано критерії сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти: мотиваційний, когнітивний, особистісний, діяльнісний та розроблено їхні показники;

- описано якісні характеристики рівнів сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти: високий, середній, низький;

- розроблено модель підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

Крім того, в роботі уточнено сутність базових понять дослідження: «підготовка», «професійна підготовка», «професійна підготовка майбутніх вихователів», «професійна готовність», «здоровий спосіб життя», «освітне

середовище», «здоров'язбережувальне середовище», «компетентність», «компетенція», «здоров'язбережувальна компетентність».

Вважаємо, що загалом розроблені дисертанткою наукові положення, що містять наукову новизну, є важливими як для педагогічної науки, так і для їх практичного застосування.

Аналіз тексту дисертації та змісту публікацій Вінарчук. Н.М. дають підстави для висновку стосовно достовірності викладених авторкою результатів наукового дослідження.

Значення одержаних результатів для науки і практичного використання.

Суттєвою ознакою практичного значення отриманих результатів дослідження є їх перспективність, яка пов'язана з реальними можливостями підвищення ефективності процесу професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.

Теоретичні положення та висновки, обґрунтовані у дисертації, а також розроблені авторкою методичні рекомендації можуть бути використані для: організації освітнього процесу професійної підготовки майбутніх вихователів спеціальності 012 Дошкільна освіта; оновлення освітніх програм професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах ЗВО; удосконалення змісту нормативних та вибіркового компонентів освітньо-професійних програм підготовки майбутніх фахівців; підвищення кваліфікації та вдосконалення професійної майстерності вихователів закладів дошкільної освіти.

Дискусійні дисертаційні положення та висновки можуть стати підґрунтям для подальших наукових досліджень. Наведені в дисертаційній роботі узагальнення та рекомендації можуть використовуватись й у практичній діяльності фахівців дошкільної освіти.

Варто зазначити, що результати дослідження впроваджено в освітній процес чотирьох закладів вищої освіти – Львівського національного університету імені Івана Франка (довідка №2515-11 від 02.10.2023 р.), факультету педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (довідка №17/17-2155 від 06.10.2023 р.), факультету історії, педагогіки та психології Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 2342 від 01.11.2023 р.), факультету педагогічної освіти та соціальної роботи «Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка №03-24/03/2799 від 27.10.2023 р.)

Повнота викладу основних результатів дослідження в опублікованих працях.

Основні положення дисертації Вінарчук. Н.М. повною мірою відображені у 19 наукових публікаціях (14 – одноосібні), серед яких: 1 стаття – Web of Science, 5 статей – у наукових фахових виданнях України, 13 публікацій апробаційного характеру (тези доповідей на міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях).

Характеристика структури та змісту дисертації.

Структура рецензованої дисертації науково виважена й логічно вибудована та характеризується чіткістю, повнотою та внутрішньою єдністю мети і завдань дослідження. Дисертаційна робота складається з анотації українською та англійськими мовами, вступу, трьох завершених та взаємопов'язаних розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел та 16 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 357 сторінку, з них 181 сторінок основного тексту.

У рецензованій роботі дисертанткою на достатньому науковому рівні обґрунтовано вибір теми, її актуальність, коректно визначено мету, завдання, об'єкт і предмет наукового пошуку, а обґрунтованість наукових результатів роботи забезпечено шляхом ретельного добору методів дослідження. Зміст роботи повністю відповідає поставленим завданням, а суть досліджуваної проблеми – темі дисертації.

У першому розділі роботи **«Теоретичні засади підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти»** на основі здійсненого аналізу проблеми дослідження у теорії та практиці достатньо повно розкрито сутність понять «професійна підготовка», «професійна підготовка майбутніх вихователів», «компетентність», «здоров'язбережувальна компетентність» тощо, сформульовано власне визначення поняття «готовності» (с.35) саме в контексті досліджуваної проблематики (*Готовність – вагома складова професійної компетентності вихователя ЗДО, що характеризується особистісними та професійними якостями, які забезпечують ефективну реалізацію завдань здоров'язбережувальної діяльності в умовах ЗДО*); а також проаналізовано підходи до проблеми готовності педагогів до професійної діяльності (аксіологічний, когнітивний, діяльнісний, управлінський) та функції здоров'язбережувальної діяльності (здоров'язбережувальна, орієнтувальна, розвивальна, дослідницько-творча та інші).

Виокремлено провідні напрями формування здорового способу життя; схарактеризовано основні ознаки освітнього середовища ЗДО та його значення в організації здоров'язбережувальної діяльності дітей дошкільного віку

(принципи, функції, компоненти); зазначено важливі аспекти здоров'язбережувальної діяльності майбутніх вихователів в ЗДО.

У другому розділі роботи **«Педагогічна технологія підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти»** здійснено аналіз сучасного стану підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО. Проаналізовано сутність базових понять: «критерій», «умова», «індивідуальна освітня траєкторія», «людиноцентризм», «педагогічні умови», «показник», «психолого-педагогічні умови».

Заслуговує на увагу обґрунтований відбір критеріїв (ст.189): мотиваційний (самоусвідомлення в опануванні знаннями про здоров'язбереження, відчуття задоволення від здоров'язбережувальної спрямованості в освітньому процесі ЗДО), когнітивний (знання та усвідомлення важливості впливу особистості вихователя ЗДО на ефективність здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти), особистісний (здатність бути емпатійним у професійній комунікації в освітньому процесі з дітьми дошкільного віку, батьками та педагогами), діяльнісний (здатність до нетрадиційного вирішення проблем та креативність в здоров'язбережувальній діяльності ЗДО).

Це, в свою чергу, дозволило авторці створити модель підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО, яка містить чотири групи психолого-педагогічних умов: організаційно-управлінські, організаційно-технологічні, організаційно-методичні та організаційно-психологічні.

У третьому розділі роботи **«Організація та результати педагогічного експерименту»** розкрито етапи та методику організації педагогічного експерименту; детально представлено програму експериментального дослідження рівнів сформованості професійної підготовки вихователів-практиків та майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти, яка передбачала поступову реалізацію цілей та завдань підготовчого (аналітико-констатувального), формувального і завершального (контрольно-аналітичного) етапів експериментального дослідження. Відзначимо як позитив чіткість і поетапність організації експериментального дослідження. Також авторкою послідовно здійснено заходи на формувальному етапі педагогічного експерименту, систематизовано результати експериментальної перевірки дієвості моделі підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

Виходячи з аналізу змісту роботи, робимо висновок, що мети дослідження досягнуто, а дисертація є завершеною науковою роботою. Матеріали дисертації грамотно оформлені, текст викладено логічно та обґрунтовано.

Відповідність дисертації встановленим вимогам та дані про відсутність порушень академічної доброчесності.

У цілому дисертаційна робота **Вінарчук Наталії Миколаївни** на тему: «Підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності у закладах дошкільної освіти» є цілісною, самостійною, завершеною роботою на правах рукопису, яку виконано на актуальну тему з використанням наукових методів дослідження.

Робота характеризується чіткістю змісту, містить науково обґрунтовані науково-теоретичні результати, які включають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, свідчать про особистий внесок здобувачки.

Широке використання авторкою наукових джерел у тексті дисертації дозволяє зробити висновок про відсутність плагіату у дослідженні. У ході вивчення дисертаційного дослідження та наукових публікацій фактів порушень академічної доброчесності не виявлено.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

У цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення дисертаційної роботи, висловимо певні зауваження, які визначаємо у якості побажань:

1. У дисертаційному дослідженні запропоновано навчальну дисципліну «Технології забезпечення здорового способу життя вихователями закладів дошкільної освіти», яку подано як ОК вибіркового циклу для підготовки майбутніх фахівців спеціальності 012 Дошкільна освіта.. Оскільки тема роботи є широкою і в дослідженні проаналізовано стан готовності вихователів закладів дошкільної освіти до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в умовах ЗДО, вважаємо за доцільне розробити цикл занять саме для вихователів, які можна використати як у контексті неформальної освіти, так і в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

2. У дисертаційному дослідженні запропонована модель підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти ґрунтується на таких наукових підходах: гуманістичному, особистісно-орієнтованому, діяльнісному, акмеологічному, компетентнісному. Вважаємо, доцільно було б використати аксіологічний підхід у структурі моделі, оскільки питання цінностей неодноразово Вами згадувалося у змісті роботи (с. 37, 42, 54, 192).

3. У роботі здійснено аналіз ОК освітньо-професійних програм підготовки фахівців з дошкільної освіти багатьох закладів вищої освіти (Львівський національний університет імені І. Франка, Волинський національний університет імені Л. Українки, Київський університет імені Б. Грінченка, Харківський національний педагогічний університет імені Г. Сковороди, Херсонський державний університет), що стосуються проблеми здоров'язбережувальної діяльності. Вважаємо, що проведений аналіз набув би

більшої ефективності, якби дисертанткою були використані методи порівняння чи співставлення змісту освітніх компонентів, де розкриваються питання підготовки майбутніх вихователів до здоров'язберувальної діяльності. А результати аналізу подати в основний текст дисертаційного дослідження.

4. Рекомендуємо, з метою поширення отриманого практичного досвіду, його популяризацію серед майбутніх вихователів та педагогів-практиків ЗДО розробити методичний poradnik для студентів та вихователів-практиків для підвищення кваліфікації. У poradnik доцільно внести: словник термінів, розроблений спецкурс, апробовані тренінги.

Проте висловлені зауваження та побажання не є принциповими й не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Вінарчук Наталії Миколаївни.

Висновки щодо відповідності дисертаційного дослідження чинним вимогам та можливість присудження наукового ступеню.

З огляду на актуальність теми, наукову новизну отриманих результатів та їхнє практичне значення дисертація «Підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності у закладах дошкільної освіти», відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України (від 12 січня 2022 року № 44 зі змінами від 21.03.2022 р. № 341 та від 19.05.2023 р. № 502), а її автор, **Вінарчук Наталія Миколаївна**, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки і психології
дошкільної та спеціальної освіти
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Інна ПЕРЕПЕЛЮК